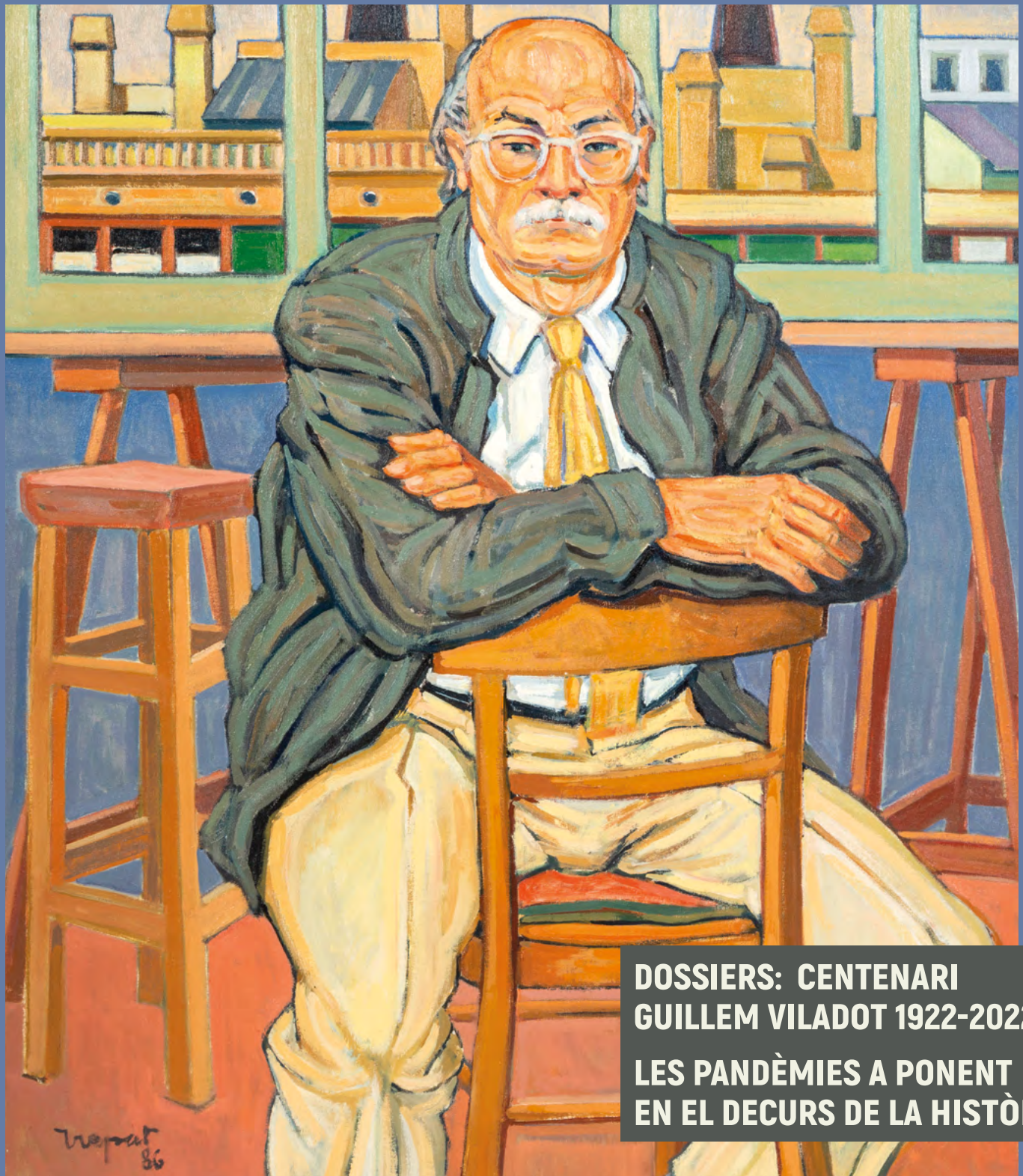

URTX

REVISTA D'HUMANITATS DE L'URGELL

MISCEL·LÀNIA ANUAL · TÀRREGA · MAIG 2022 · núm. 36

**DOSSIERS: CENTENARI
GUILLEM VILADOT 1922-2022
LES PANDÈMIES A Ponent
EN EL DECURS DE LA HISTÒRIA**

DES DE RIELLA AL MÓN

ANNA RIBÓ

ABSTRACT

En el presente artículo se hace una pequeña aproximación al ciclo de Riella de Guillem Viladot a partir de su obra narrativa. Riella es el espacio donde se enmarcan los relatos iniciales del escritor agramuntino - *Temps d'estrena*, *Els infants de Riella*, *La gent i el vent*, *L'arrel de panical* y *La cendra* - i donde se reencontrará con su infancia y su juventud. El universo mítico de Viladot fue concebido a imagen de su población natal, Agramunt. No obstante, en este trabajo se esclarece el origen del topónimo y se resalta la significatividad de cada una de las obras antes citadas.

This article presents a brief approach to Guillem Viladot's Riella cycle through his narrative work. Riella is the space where the writer's first stories - Temps d'estrena, Els infants de Riella, La gent i el vent, L'arrel de panical and La cendra - take place and where he would re-encounter his childhood and youth. Viladot designed his mythical universe in the image of his hometown, Agramunt. Meanwhile, this paper illuminates the toponym's origin and highlights the significance of each of the previously cited works.

PARAULES CLAU

Riella,
Guillem Viladot,
literatura catalana,
Agramunt,
narrativa.

Entre timons, ocells, plantes d'ametllers, rucs i molta boira en va sorgir un poeta i narrador que seria un figura de gran rellevància en la història de la literatura catalana i faria una primordial aportació a la poesia visual, fent que la ciutat d'Agramunt esdevingués un punt de referència del panorama literari català. Aquest autor és el polifacètic Guillem Viladot que darrere el taulell de la seva botiga d'apotecari anava despatxant medecines, mentre embastava les seves produccions literàries.

De l'escriptor agramuntí se n'ha destacat principalment la seva faceta poètica. Tanmateix, què en va ser del Viladot narrador? Viladot fou un extraordinari escriptor que retratà la societat del seu moment amb un deix irònic, però cruent. Aquesta realitat es pot copsar en els llibres que constitueixen el cicle de Riella, ja anomenat així per Joan Ribera en el pròleg a *La cendra*. Entre aquest conjunt d'obres hi convergeixen aquelles que s'emmarquen en l'univers mític de Riella, població que crea Viladot inspirant-se en la seva vila natal, Agramunt.

En aquestes narracions, l'escriptor visibilitza el món de la ruralia, de la Catalunya que va més enllà de la Panadella, traçant un enfilall de caricatures que volen ésser la descripció dels habitants de la població de Riella. Les principals obres que formen aquest cicle són les que es troben aplegades en el volum *Memòries de Riella - Temps d'estrena, Els infants de Riella, La gent i el vent i L'arrel de panical-* i l'opus magnum de l'escriptor agramuntí, *La cendra*.

AGRAMUNT - 15

Vista parcial

LIB. PERA

Agramunt
Vista Parcial
Postal 15. Lib. Pera.

AGRAMUNT - 4

Plaça del 14 d'Abril

LIB. PERA

AGRAMUNT - 7

Plaça del Pou

LIB. PERA

Plaça del Pou
Postal 7. Lib. Pera.

Plaça del 14 d'abril
Postal 4. Lib. Pera.

Riells i Agramunt- i el sentiment catalanista, potser foren alguns dels motius pels quals elegí batejar amb el nom de ««Riella»», la seva vila fictícia.¹

Les narracions del cicle de Riella, que majoritàriament presenten trets biogràfics i vivencials de l'autor, constitueixen una radiografia dels primers anys de vida de l'escriptor. Així doncs, podem establir una línia cronològica del temps intern de les obres que dota de sentit la unitat del cicle. Els primers anys de vida de Viladot són relatats en les dues primeres obres que componen *Memòria de Riella*, el temps narratiu se situa abans de la Guerra Civil i les narracions tenen lloc en un entorn infantívol, però marcat per la solitud, la tristesa i les escenes aspres. Els protagonistes són infants que creixen innocentment i tímidament sotragats pels caires més punyents de la vida. Amb aquestes dues obres, Viladot mostra un univers infantil dividit en dos espais simbòlics: la casa i el carrer. La casa dels infants és on es copsa per primera vegada la dualitat entre el món dels infants i dels adults, és un lloc privat de llibertat on el nen es manté relegat al silenci. Aquest espai representa un indret hostil on l'infant ha de sotmetre's a l'autoritarisme del seu pare. Antitèticament, el carrer simbolitza la llibertat dels menuts, és el lloc on es troba amb els seus iguals i on entra en contacte amb la naturalesa, element de gran importància en l'obra viladotiana i que omple de sensualitat els seus relats. El període de preguerra conclou amb les narracions de *Els infants de Riella* i deixa pas al relat de l'inici de la Guerra Civil a la població de Riella amb l'obra *La cendra* basada en l'experiència del petit Viladot. Tot i que en aquesta novel·la no es fa referència en cap moment ni a Riella ni a Agramunt, els indrets que descriu la Filo, la protagonista, corroboren que l'obra s'ambienta en el mateix escenari que la resta de narracions. Finalment, el cicle de Riella es completa amb els relats de *La gent i el vent* i *L'arrel de pani-*

En la població mitificada, l'autor es retrobarà amb els sentiments de la infantesa i la juvenesa i recordarà una vila, malauradament, damnificada per la guerra fratricida.

Tanmateix, Riella és molt més que un record i l'essència de l'univers viladotià també rau en l'origen del topònim, escollit raonablement per l'escriptor:

"El mot <Riella> prové d'una "mala lectura" d'un poble del Montseny anomenat Riells, el mateix Viladot ho afirma en l'entrevista amb el seu amic Lluís Pons. En aquest petit municipi situat a l'actual comarca de la Selva se celebrà l'any 1954 la "Festa poètica pro abadia de Sant Martí de Riells del Montseny" en què es retia homenatge a Jacint Verdaguer. Aquest acte catalanista va ser autoritzat gràcies a la col·laboració de mossèn Pere Ribot, que va fer palesa la religiositat de l'aplec. Entre els centenars d'assistents a la concentració en destaquen prohoms com: Carles Riba, Joan Triadú, Marià Manent, Joan Fuster, Jordi Sarsanedas, Ferran Soldevila i Serrahima...El fet que en la població d'on s'en deriva el topònim es festegés i es produís literatura catalana fa pensar que l'elecció de Guillem Viladot no fou arbitrària, sinó que escollí alterar el nom d'una població rural que s'havia convertit en la llar de la catalanitat. La ruralitat d'ambdós pobles -

¹ RIBÓ, A. (2021). "A un pas de Riella": Ruta literària per l'Agramunt de Guillem Viladot. Universitat de Lleida.

cal. Ambdós reculls s'inspiren en temps de postguerra, cal indicar que la darrera obra se circumscriu als anys seixanta. Els protagonistes de les narracions ja no són infants, sinó adults dissortats. Viladot se serveix de recursos com la ironia i l'absurditat per descriure les peripècies i fatalitats dels protagonistes, possiblement aquests recursos són un mecanisme per ressaltar encara més les tragèdies dels personatges. Així mateix, ho indica Josep Vallverdú en el pròleg a *Memòria de Riella* on diu que en les narracions "no hi ha res de divertiment; que ho vesteixi de titelleria no fa altre que reforçar el to moral". Els espais de les dues darreres obres de la tetralogia fan palesa la dualitat entre els espais familiars i els d'oci. Així doncs, els relats mostren el vessant més realista de la vida dels habitants de la població de Riella i emmarquen les escenes quotidianes dels vilatans en espais com la casa, indret domèstic, i lestavernes, l'església o les places, llocs de reunió que fan aflorar el sentiment de pertinença a un col·lectiu concret, el poble.

Carrers de Fermín Galán i de Sió
Postal 3. Lib. Pera.

Guillem Viladot dedicà gran part de la seva vida a escriure sobre Riella, ho feu en molts dels seus articles publicats a la revista *Sió* de la població d'Agramunt. D'aquells articles se'n van publicar molts reculls, alguns ja els hem citat amb anterioritat, però en cal destacar *Itineraris Interiors*, en què el Viladot adult evoca el passat i reflexiona sobre el present tot passejant per la seva vila natal, i *Ultramemòries i altres relats*, obra publicada pòstumament en què s'apleguen relats de tall autobiogràfic on narra els seus primers anys i, també, descriu alguns dels personatges de la població.

Tant l'escriptor Guillem Viladot com la seva obra narrativa, no han rebut encara el reconeixement que es mereixen i una de les causes n'és, en paraules de l'agramuntí, la creença d'algunes persones de la metròpolis "que Catalunya acaba a la Panadella, i que en aquest indret, cruïlla lingüística, vegetal i epididímica canvien tantes coses i tan aprofundidament [...]". A les nostres mans resta la reivindicació de la seva figura i del seu llegat i la pervivència de les seves lletres eternament.

² VILADOT, G. (1981) *La finestra induïda*. La llar del llibre.